

Μέσα του Καλοκαιριού – 77 Βότανα και Μισό

Автор(и): Растителна защита
Дата: 22.06.2016 Број: 6/2016

Η γιορτή του Ενιοβντέν σχετίζεται με τις σλαβικές παραδόσεις του λαϊκού πολιτισμού και έχει πολύ ακριβείς αντιστοιχίες στις παραδόσεις άλλων σλαβικών λαών, όπου συνδέεται με παρόμοιες τελετουργίες: ανάβοντας φωτιές και πηδώντας πάνω τους, καίγοντας μια κούκλα από άχυρο, μαντεία για γονιμότητα, μπάνιο σε ποτάμια, συλλογή βοτάνων και στολίζοντας ζευγάρια με στεφάνια. Πιστεύεται ότι στο Ενιοβντέν διάφορα χόρτα και βότανα έχουν τη μεγαλύτερη θεραπευτική τους δύναμη, ειδικά κατά την ανατολή του ηλίου. Τα βότανα που συλλέγονται για το χειμώνα πρέπει να είναι "77 και μισό" – για όλες τις ασθένειες και για την "ασθένεια χωρίς όνομα". Ένα από αυτά τα βότανα είναι το τσάι Μουρσάλ (*Sideritis scardica* Griseb.), ένα βαλκανικό ενδημικό είδος με καθεστώδες απειλούμενου για τη χώρα, το οποίο είναι γνωστό παγκοσμίως ως το φυτό της μακροζωίας.

Η Βουλγαρία είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός και εξαγωγέας φαρμακευτικών φυτών στην Ευρώπη και κατατάσσεται έκτη στον κόσμο. Σύμφωνα με ανεπίσημα στοιχεία, από τα 250 είδη φαρμακευτικών φυτών που χρησιμοποιούνται στην ιατρική, στη χώρα συλλέγονται πάνω από

100.000 τόνοι και το μεγαλύτερο μερίδιο εξάγεται. Περίπου το 50% των ποσοτήτων φαρμακευτικών φυτών που λαμβάνονται στη Βουλγαρία προέρχονται από καλλιεργούμενα φυτά. Οι πιστοποιημένες οργανικές εκτάσεις από τις οποίες συλλέγονται άγρια φρούτα, φαρμακευτικά φυτά και μανιτάρια ανήλθαν το 2014 σε 694.251 εκτάρια, δηλαδή 16.226 εκτάρια περισσότερα από το προηγούμενο έτος, σύμφωνα με στοιχεία από τις ετήσιες εκθέσεις του Υπουργείου Γεωργίας και Τροφίμων. Από την εφαρμογή της νέας ευρωπαϊκής νομοθεσίας στον τομέα της βιολογικής γεωργίας (2009), οι εκτάσεις που καταλαμβάνονται από άγρια καλλιέργειες (μανιτάρια, φαρμακευτικά φυτά και άγρια μούρα) έχουν αυξηθεί από 401.425 εκτάρια το 2009 σε 678.025 εκτάρια το 2013.

Το φυτό της μακροζωίας, γνωστό παγκοσμίως για τις ιδιότητές του να επιβραδύνει τη γήρανση, αποτελεί επίσης μέρος της βοτανικής ποικιλότητας της χώρας μας. Τον Ιούνιο και τον Ιούλιο τα Ροδόπη και τα Πίριν χρωματίζονται στα λεμονί-κίτρινα λουλούδια του τσαγιού Μουρσάλ, το οποίο κατανέμεται σε υψόμετρα από 1.400 έως 2.200 μέτρα.

Τσάι Μουρσάλ

Το τσάι Μουρσάλ (*Sideritis scardica* Grisb.) περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο της Βουλγαρίας με καθεστώς βαλκανικού ενδημικού απειλούμενου στη χώρα. Από το 1942 έως το 2002 καταγράφηκε μεταξύ των προστατευόμενων φυτικών ειδών. Σήμερα, το είδος υπόκειται σε ειδικό καθεστώς διατήρησης και χρήσης, με απαγόρευση συλλογής από φυσικά οικοσυστήματα.

Στη Βουλγαρία κατανέμεται στο Κεντρικό και Νότιο Πίριν, στο τμήμα Μουρσάλ των Ροδοπών, στο όρος Ρζάνα και στο όρος Σλαβιάνκα (Αλιμποτούς). Απαντάται επίσης σε ορισμένα βουνά στην Ελλάδα, στη Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας και στην Αλβανία.

Το τσάι Πίριν (*Sideritis scardica*) είναι πολυετές ποώδες φυτό της οικογένειας Lamiaceae, που φθάνει σε ύψος τα 50 cm. Τα άνθη είναι κιτρινωπά, διατεταγμένα σε οβόλους στις μασχάλες λεμονί-κίτρινων, χαρτώδων βράκτεων σε σπειροειδείς ταξιανθίες. Είναι επίσης γνωστό ως τσάι Μουρσάλ, Τρίγκραντ, Αλιμποτούς και Σαρ Πλάνινα. Στην πραγματικότητα, το συγκεκριμένο επίθετο *scardica* προέρχεται από το *Scardus* – τη λατινική ονομασία του όρους Σαρ, όπου βρέθηκε και περιγράφηκε από τον Γκέτινγκεν βοτανολόγο Άουγκουστ Γκρίζεμπαχ.

Περιέχει τανίνες και αιθέρια έλαια, σίδηρο, ψευδάργυρο, νάτριο, μαγνήσιο, χαλκό, κοβάλτιο. Λόγω του υψηλού περιεχομένου φλαβονοειδών, έχει αντιβακτηριακή και αντιοξειδωτική δράση.

Η συλλογή του τσαγιού Μουρσάλ από φυσικά οικοσυστήματα απαγορεύτηκε το 2016.

Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Υδάτων, επιβλήθηκε απαγόρευση στη συλλογή τσαγιού Πίριν (Μουρσάλ) (*Sideritis scardica* Grisb.) από φυσικά οικοσυστήματα, συμπεριλαμβανομένης της προσωπικής χρήσης. Μέχρι τώρα, ο περιορισμός ίσχυε μόνο για εμπορικές δραστηριότητες που αφορούσαν άγριο τσάι και η απαγόρευση δεν ίσχυε για ποσότητες που συλλέγονταν για προσωπική χρήση – έως 2 κιλά μίσχων ανά άτομο ανά ημέρα. Στόχος είναι η

βελτίωση της κατάστασης των φυσικών οικοσυστημάτων και η ενίσχυση του ελέγχου για τη διατήρηση του φαρμακευτικού φυτού. Η πώληση φαρμακευτικών φυτών από καλλιεργημένο τσάι Μουρσάλ παραμένει επιτρεπτή, μετά την έκδοση πιστοποιητικού από την αντίστοιχη δημοτική διοίκηση που περιέχει στοιχεία για τη θέση, την έκταση και την ποσότητα των παραγόμενων φαρμακευτικών φυτών.

Το ΡΙΕВ – Σμόλιαν έχει στείλει επιστολές στη Διεύθυνση Δασών Περιφέρειας – Σμόλιαν, στους δήμους, στις δημοτικές αρχές και στις δασικές εκμεταλλεύσεις στα εδάφη των οποίων απαντάται το τσάι Μουρσάλ, προκειμένου να ασκήσουν έλεγχο σύμφωνα με τις αρμοδιότητές τους. Τα πρόστιμα που προβλέπονται σε περίπτωση αποδεδειγμένων παραβάσεων κυμαίνονται από 100 έως 1.000 λεβ, και οι αντίστοιχες περιουσιακές κυρώσεις από 500 έως 3.000 λεβ.